

**NA TEJ POSESI URODZIŁ SIĘ I WYCHOWAŁ
AUGUSTYN KRAUZE**

1882 - 1957

**DZIAŁACZ NIEPODLEGŁOŚCIOWY NA POMORZU
W ODRODZONEJ POLSCE WYBITNY ORGANIZATOR
ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ**

W POMORSKIM URZĘDZIE WOJEWÓDZKIM W TORUNIU

BYŁ M. IN. W LATACH:

- 1918 - 1919 BURMISTRZEM WŁOCŁAWKA.

- 1920 - 1922 STAROSTĄ SĘPÓLNA.

- 1922 - 1924 PREZYDENTEM WŁOCŁAWKA.

- 1926 - 1931 PIERWSZYM BURMISTRZEM GDYNI.

W CZASIE I WYSIEDLANIA GDYNIAN JESIENIĄ 1939 r.

**W WYNIKU WSPÓLNEJ AGRESJI NIEMIEC I ROSJI NA POLSKĘ,
CAŁĄ RODZINĘ KRAUZÓW USUNIĘTO Z POMORZA.**

**W CZASIE II WYSIEDLANIA PRZEZ KOMUNISTÓW
1947 - 1956 PRZEBYWAŁ W ARESZCIE DOMOWYM.**

wyk. firma Murkam

ETOS 2016

AUGUSTYN KRAUZE Z PIERWOSZYNA PIERWSZY BURMISTRZ GDYNI

Urodził się 1 .07.1882r. w Pierwoszynie koło Gdyni. Po ukończeniu studiów na Uniwersytecie Wrocławskim, rozpoczął karierę administracyjną w magistracie Wrocławia. Był burmistrzem Włocławka (1918-1919) Po odzyskaniu przez Polskę Pomorza w 1920r. rozpoczął pracę w Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim. Był starostą w Sępólnie a potem prezydentem Włocławka. Do Gdyni przybywa w 1928r. jako doradca ds. komunikacji z ramienia Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu. Jako wysoko wykwalifikowany urzędnik zostaje wybrany przez Radę Miejską Gdyni na stanowisko burmistrza. W czasie jego kadencji rozpoczęto wytyczanie głównych ulic i rozbudowę struktury komunikacyjnej miasta. Rodzina A. Krauzego aktywnie działała społecznie w ramach parafii oksywskiej. Istniał tu silny ruch na rzecz odrodzenia kaszub, będący częścią całego ruchu kaszubskiego. Wielu świątłych Kaszubów radziło o problemach Kaszub i Polski. Spotykali się najczęściej w Sali Mostowskiego Zamku, Antoniego Kleby. Był sołtysem. Częstymi gośćmi bywali tutaj: Antoni Abraham, Konstanty Dominik- (późniejszy biskup, aresztowany przez Niemców) Augustyn Krauze z Pierwoszyna, kaszubski poeta Leon Roppel, oraz wielu innych. W styczniu 1931r. A. Krauze opuścił swój burmistrzowski fotel , ponieważ nie wytrzymał nawału intryg w tym szybko rozwijającym się mieście. Po dwóch latach bezkrólewia w 1933r. zarządzanie i administrację Gdynią przejął komisarz rządu, Małopolanin -Franciszek Sokół. Po zajęciu pomorza przez Niemcy w 1939r.

A.Krauze zmuszony był opuścić Gdynię. Udał się do Sandomierza w G.G. Augustyn Krauze zmarł w Gdyni w 1957r. i pochowany jest na cmentarzu orłowskim. Grób jego upamiętniono pomnikiem. W 70 lecie miasta Gdyni , w uznaniu jego zasług, na domu w którym mieszkał przy ul. Starowiejskiej 50 -umieszczono tablicę ,upamiętniającą tego wybitnego Kaszubę. Zespół ds. Upamiętniania Etosu TOW „Gryf Pomorski” w uznaniu zasług pierwszego burmistrza Gdyni, ufundował tablicę Pamiątkową którą umieścił na domu rodzinnym Krauzów w Pierwoszynie na ul. Bocznej.

17.03.2019

AUGUSTYN KRAUZE (1882 — 1957)

z Pierwoszyna — pierwszy burmistrz Gdyni

Augustyn Krauze pochodził z Pierwoszyna, w pobliżu Gdyni, gdzie jego rodzina zamieszkiwała od pokoleń. Tu miała swój majątek. Zasłużyła się wielce w utrwalaniu polskości tych ziem. Augustyn Krauze był działaczem niepodległościowym w okresie poprzedzającym pierwszą wojnę światową, działał na rzecz przyłączenia do Polski całego Pomorza — w obliczu szansy utworzenia Państwa Polskiego. Był zaangażowany w przygotowanie powstania na Pomorzu, które miało wybuchnąć w wypadku, gdyby parlament niemiecki nie ratyfikował wyników Traktatu Wersalskiego.

Augustyn Krauze urodził się 1 sierpnia 1882 r. w Pierwoszynie. Po ukończeniu gimnazjum w Wejherowie podjął studia na Uniwersytecie Wrocławskim. Po studiach rozpoczął karierę administracyjną w magistracie Wrocławia. Był burmistrzem Wrocławia w latach 1918—1919. Po odzyskaniu przez Polskę Pomorza w 1920 r. rozpoczął pracę w Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim. Był starostą w Sępólnie (1920—1922), a potem prezydentem Włocławka w latach 1922—1924.

Do Gdyni przybywa w 1926 r. jako doradca ds. komunikacji z ramienia Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu. W tym czasie Gdynia otrzymała prawa miejskie. Jako doświadczony

wysoko wykwalifikowany urzędnik znający biegle języki obce, posiadający dobrą prezencję, wkrótce zostaje wybrany przez Radę Miejską Gdyni na stanowisko burmistrza tego nowoczesnego, młodego „miasta z morza i marzeń”.

Obszar Gdyni w tym czasie ograniczał się do dzisiejszego Śródmieścia i Oksywia. Na tej powierzchni ilość mieszkańców w ciągu kilku lat wzrosła ponad 10-krotnie — do około 30 tysięcy. W czasie kadencji burmistrza Augustyna Krauze rozpoczęto wytyczanie głównych ulic i rozbudowę struktury komunikacyjnej miasta. Zbudowano Szkołę Podstawową nr 1 przy ulicy 10 Lutego, magistrat przy ulicy Starowiejskiej. Stworzono plan przyłączenia i zagospodarowania na rzecz miasta przyległych wsi: Obluża, Witomina, Kolibek, Chyloni.

Rodzina Augustyna Krauze, aktywnie działała społecznie w ramach wielkiej parafii oksywskiej. Na tej Świętopełkowej Kępie istniał silny ruch na rzecz odrodzenia Kaszub, będący częścią całego ruchu kaszubskiego. Wielu światłych Kaszubów i przybyłych letników radziło o problemach Kaszub i Polski. Spotykali się najczęściej w sali mostowskiego starego zamku. Zamek w Mostach należał do Antoniego Klebby. Był on sołtysem. Często gościmi bywali tutaj: Antoni Abraham, który wygłaszał

tu przemówienia, Konstanty Dominik (późniejszy biskup, aresztowany przez Niemców), Augustyn Krauze z Pierwoszyna, kaszubski poeta Leon Roppel, oraz wielu innych.

Rodzina Krauze należała do inicjatorów powołania parafii w Kosakowie i wspierała finansowo tę inicjatywę. Siostra Augustyna, Elżbieta Krauze, po mężu Dorsz, ofiarowała (razem z mężem) na rzecz parafii ziemię pod kościół i cmentarz. Kościół został wybudowany i poświęcony w 1938 r., a w czasie okupacji niemieckiej został zburzony.

W latach 1926 — 1931 Gdynia bardzo intensywnie rozwijała się, budowano port. Były trudności finansowe, spekulacja ziemią. Interesy pojedynczych grup dorobkiewiczów i rozwijające się miasto — wszystko to przysparzało radzie miasta i jej burmistrzowi wiele kłopotów, nieraz trudnych do rozwiązania. Gdynia stała się smakowitym kąskiem dla przybyszów z głębi Polski, w szczególności dla warszawskich urzędników, a Kaszubi byli w ich mniemaniu mało polscy*. Przybyli z głębi kraju urzędnicy wymyślali przeciwko temu prawemu, energicznemu, pracowitemu i wysoko wykwalifikowanemu burmistrzowi młodego, prężnego miasta szereg zarzutów, aby się go pozbyć.

Augustyn Krauze nie wytrzymał tych rozgrywek

i w styczniu 1931 r. opuścił burmistrzowski fotel. Po prawie dwóch latach przepychanek i bezkrólewia w 1933 r. zarządzanie i administrację Gdynią przejął komisarz rządu, Małopolanin — Franciszek Sokół.

Po zajęciu Pomorza przez Niemcy w 1939 r. Augustyn Krauze zmuszony był opuścić Gdynię. Udał się do Generalnej Guberni, do Sandomierza. Również jego brat z Pierwoszyna, Józef Krauze zmuszony był opuścić Kaszuby i udać się na zesłanie, z którego nie wszyscy wrócili w 1945 r. po wojnie.

Augustyn Krauze zmarł w Gdyni w 1957 r. i pochowany jest na cmentarzu ortłowskim, a grób jego upamiętniono pomnikiem.

Część rodziny Krauze z Pierwoszyna za zasługi dla Kaszub i Kościoła pochowana jest na honorowym miejscu na cmentarzu oksywskim, obok legendarnego kaszubskiego bohatera — Antoniego Abrahama.

W 70-lecie miasta Gdyni, w uznaniu jego zasług, na domu, w którym mieszkał przy ulicy Starowiejskiej 50 — umieszczono tablicę, upamiętniającą tego wybitnego Kaszubę. Wydaje się, że powinno się również jego nazwiskiem nazwać jedną z ulic w Gdyni. Był on pierwszym zasłużonym dla miasta burmistrzem, a tak uczyniono w przypadku pierwszego wójta Gdyni — Jana Radtkego, nazywając jego imieniem ulicę w Gdyni.

dr STANISŁAW UCIŃSKI

* Był to błędny pogląd. Kaszubi byli zawsze patriotami Polski. Potwierdziła to również najnowsza historia. W czasie okupacji niemieckiej na Pomorzu powstał TOW „Gryf Kaszubski → Pomorski”, którego bohaterska walka rozstrawiła Kaszuby na całą Polskę i poza jej granice. To nie był przypadek, że na Ziemi Kaszubskiej miało miejsce „Powstanie” w Grudniu 1970 r. oraz że tutaj powstała „Solidarność”, która przyniosła wolność Polsce i narodom Europy. To właśnie na sztandarach „Solidarności” w sierpniu 1980 r. były hasła „Gryfa” — walki o całkowitą niepodległość Polski.